

T.C.
BAŞBAKANLIK
Hazine Müsteşarlığı

7/13765
GK: 143

07.07.10- 33997

Sayı: B.02.1.HZN.0.13.05.02-610/
Konu: Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE

İlgi: 20.04.2010 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/13765-22041/45755 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile, İzmir Milletvekili Sayın Canan ARITMAN tarafından tevcih edilen 7/13765 sayılı soru önergesine ilişkin olarak Hazine Müsteşarlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan cevap metni ekte yer almaktadır.

Bilgileri ile gereğini arz ederim.

Ali BABACAN

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

EKLER:

1- Yazı (5 Sayfa)

DAĞITIM:

Bilgi: Başbakanlığa

İZMİR MİLLETVEKİLİ SN. OPR. DR. CANAN ARITMAN'IN
BAŞBAKAN SAYIN RECEP TAYYİP ERDOĞAN'A TEVCİH ETTİĞİ
7/13765 ESAS NUMARALI SORU ÖNERGESİ İLE İLGİLİ OLARAK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI VE MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TARAFINDAN
HAZIRLANAN CEVAP METNİ

SORU 1: Ekonomik krizin hala “teğet geçtiğini” düşünüyor musunuz?

SORU 2: Ülkemizde gençlerin intihar oranlarının artmasındaki nedenlerin araştırılması için bir girişimde bulundunuz mu?

CEVAP 1, 2: Küresel ekonomik krizin, küresel ekonomiye entegre olan tüm ülkeler gibi Türkiye ekonomisi üzerinde de bazı olumsuz etkileri olmuştur. Türkiye ekonomisi küresel belirsizliklerin en yoğun şekilde hissedildiği 2009 yılının ilk çeyreğinde yüzde 14,5 oranında daralmakla birlikte, ekonominin daralma hızı krize karşı alınan tedbirlerin etkisiyle takip eden dönemde yavaşlamış, yılın dördüncü çeyreğinde ise GSYH büyüme hızı yüzde 6,0 olmuştur. Ekonomimizin dördüncü çeyrekte ciddi bir büyüme kaydetmesi sonucunda, 2009 yılının bütününde GSYH'daki daralma yüzde 4,7 seviyesinde kalmış, Orta Vadeli Programda (OVP) 2009 yılı için tahmin edilen yüzde 6,0'lık daralmanın üzerinde bir performans gerçekleşmiştir.

Son açıklanan Gayri Safi Yurtiçi Hasıla verileri de , 2009 yılı son çeyreğinde başlayan büyüme eğiliminin 2010 yılı ilk çeyreğinde güçlenerek devam ettiğini göstermiştir. 2010 yılı birinci çeyreğinde yüzde 11,7 oranında büyüyen Türkiye ekonomisi, küresel krizden çıkış sürecinde dünyada en hızlı toparlanan ekonomilerden birisi olmuştur. Bu büyüme sürecinde geçen yılki düşük baz etkisi, Türkiye ekonomisine ilişkin beklentilerin olumluya dönmesiyle finansman imkanlarının iyileşmesi, dış talebin toparlanması ve alınan mali önlemlerle iç talebin canlanması etkili olmaktadır.

2010 yılı ikinci çeyreğine ilişkin göstergeler de ekonomideki büyüme sürecinin devam ettiğine işaret etmektedir. Nitekim, sanayi üretimi Nisan ayında yıllık bazda yüzde 17,0 oranında artmıştır. Benzer şekilde, 2009 yılı ilk çeyreğinde önemli ölçüde gerileyen kapasite kullanım oranı 2009 yılı ikinci çeyreğinden itibaren sergilediği toparlanma eğilimini 2010 yılı ikinci çeyreğinde de sürdürmüştür. İmalat sanayinin kısa dönemdeki eğilimlerini yansıtmak ve üretici güvenini ölçmek üzere Merkez Bankası'na yapılan İktisadi Yönelim Anketine göre de Reel Kesim Güven Endeksi 2010 yılı başından bu yana yüksek düzeyde seyretmekte ve üreticilerin ekonomik faaliyetlere ilişkin olarak iyimser bir görünüm ortaya koyduklarını göstermektedir. Yurtiçi talep de benzer şekilde iyileşme eğilimi sergilemektedir. Gerek dayanıklı mal satışları gerekse tüketim ve tüketici güven endekslerinde son dönemde gözlenen kademeli artışlar tüketim talebinin

önümüzdeki dönemde de artacağına işaret etmektedir. 2008 yılı Ekim ayından sonra dış talebin daralmasına paralel olarak azalmaya başlayan ihracatımız da 2009 yılı Ekim ayından itibaren dünya ticaretindeki toparlanmaya ve ihracatçılarımızın Avrupa'da pazar paylarını artırmalarına paralel olarak artış eğilimine girmiştir. Sonuç olarak, önümüzdeki aylarda iç ve dış talebin canlanmasıyla ekonomideki canlanmanın devam etmesi beklenmektedir.

Küresel finans krizinin işgücü piyasası üzerindeki etkilerini asgari düzeyde tutmak amacıyla bir dizi önlem alınmıştır. Bütçe imkanları çerçevesinde alınan bu önlemler ekonominin bir çok alanında üretim ve istihdama olumlu yönde yansımış ve yansımaya devam etmektedir. Nitekim, 2009 yılı için işsizlik oranı Orta Vadeli Programda öngörülen yüzde 14,8 hedefinin altında, yüzde 14 seviyesinde gerçekleşmiştir. Benzer şekilde OVP'ye göre 2009 yılında istihdam düzeyinin 20,9 milyon kişi olması öngörülmüş, fakat istihdam edilen kişi sayısı 2009 yılında beklentinin üzerinde gerçekleşmiş ve 21,3 milyon kişi olmuştur. TÜİK tarafından en son açıklanan verilere göre ise 2010 yılı Mart ayında işsizlik oranı önceki yılın aynı dönemine göre 2,1 puan azalarak 13,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2010 yılı Ocak, Şubat ve Mart aylarında istihdam edilen kişi sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyonun üzerinde artmıştır.

Küresel krizin olumsuz etkilerini hafifletmek amacıyla hükümetimizce istihdamı ve üretimi olumlu yönde etkileyecek pek çok tedbir uygulamaya konulmuştur. Bu kapsamda, yurtiçi talebi canlandırmak amacıyla belirli sektörlerde geçici KDV ve ÖTV indirimleri yapılmış; kısa çalışma ödeneğinin miktarı ve ödenekten yararlanma süresi artırılmış, Varlık Barışı yasası çıkarılmış, bölgesel ve sektörel teşvikleri içeren yeni bir teşvik sistemi oluşturulmuş; istihdam maliyetlerini düşürücü önlemler yürürlüğe konulmuş, tarım ürünleri lisanslı depoculuk kanunu kapsamında düzenlenen ürün senetlerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlara gelir ve kurumlar vergisi muafiyeti getirilmiş; KOBİ'lere sıfır ve düşük faizli kredi desteği verilmiş; hizmet ve ticaret sektöründeki KOBİ'lerin de KOSGEB kredilerinden yararlanma imkanı getirilmiş; KOBİ birleşmelerini teşvik etmek amacıyla birleşen KOBİ'lere kurumlar vergisi indirimi imkanı getiren yasal düzenleme hayata geçirilmiş; ihracatçılara kullanılan kredilerin faizleri düşürülmüş ve kullanım limitleri artırılmış; KOBİ'lerin finansman imkanlarına daha kolay erişebilmesi amacıyla Kredi Garanti Fonu'na ek kaynak aktararak söz konusu fona işlerlik kazandırılmış; vergi ve SGK prim borcu bulunan esnaf ve sanatkarların da, borçları mahsup edilmek üzere KOSGEB kredilerinden yararlanmaları sağlanmıştır.

Küresel mali kriz karşısında Merkez Bankası da güçlü ve iyi denetlenen bankacılık sisteminin sağladığı avantaj ile geniş kapsamlı para politikası önlemleri almıştır. Enflasyon ve enflasyon beklentilerinin gerilemesi ve bunun para politikasına sağladığı esneklik sayesinde Merkez Bankası büyümeyi destekleme yönünde politika faiz oranını 2008 yılı Kasım ayından 2009 yılı Kasım

ayına dek toplamda 1.025 baz puan düşürmüştür. Faiz indirimlerinin yanı sıra, Merkez Bankası piyasalara likidite sağlayarak nakit sıkıntısı olmamasına yardımcı olmuştur.

16 Eylül 2009 tarihinde açıklanan ve 2010-2012 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programda (OVP) önümüzdeki dönemde Türkiye ekonomisinin önceliklerine ve bu öncelikleri gerçekleştirmek için izlenecek politikalara yer verilmiştir. Program gerçekçi varsayımlarla hazırlanmış olup, ekonomideki tüm aktörlerin önünü görerek geleceğe yönelik daha kolay karar almalarını sağlamayı amaçlamaktadır.

OVP, mali disiplinin yeniden tesis edilmesi, istihdamın artırılması, uluslararası piyasalarda rekabet gücü yüksek ürünler üreten sektörlerin ön plana çıkarılması, enflasyon oranının kontrol altında tutulması ve tasarruf açığının giderilmesi gibi Türkiye ekonomisi için hayati önem arz eden konuları içermektedir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası krizin ekonomimiz üzerine etkilerinin azalması ve ekonomide toparlanmaya ilişkin sinyallerin güçlenmesi üzerine pek çok ülkeden önce aldığı önlemlerden çıkış stratejisini açıklayarak piyasalarda oluşabilecek tedirginlikler ve oynaklıkların önemli ölçüde önüne geçmeyi hedeflemiştir.

Türkiye ekonomisinin sağlam yapısı, uluslararası mali yardım almaksızın dış şoklara karşı gösterdiği dayanıklılık ve gerçekçi bir orta vadeli programı gecikmeden ortaya koyması küresel piyasalar tarafından da takdir toplamış, bir çok ülkenin notunun düşürüldüğü bir dönemde uluslararası derecelendirme kuruluşları birbiri ardına Türkiye'nin kredi notunu artırmıştır. Küresel kriz ortamında, ülke kredi notumuzun bir kredi derecelendirme kuruluşu tarafından iki kademe olmak üzere dört farklı kredi derecelendirme kuruluşu tarafından çok kısa aralıklarla artırılması şüphesiz ki ülkemizin krize karşı dayanıklılığını ortaya koyan çok önemli bir göstergedir. Kredi derecelendirme kuruluşları tarafından yapılan bu not artırımları Türkiye'nin risk priminin düşmesine katkıda bulunmaktadır.

SORU 3: Her 4 gençten birinin işsiz olması, üniversite mezunlarının bile iş bulamaması sorununun çözümü için herhangi bir çare ürettiniz mi?

CEVAP 3: Ülkemizde 2001 yılında yaşanan ekonomik kriz ile birlikte yüzde 10'lar seviyesine çıkan işsizlik oranı 2002-2008 yılları arasındaki yüksek büyüme performansına rağmen 2001 krizinden önceki seviyelerine çekilememiştir. Bu durumun temel nedenleri olarak; 2001 krizi sonrasında işverenlerin yeni istihdam konusunda daha ihtiyatlı davranmaları, verimlilik artışı ve tarım istihdamının toplam istihdam içindeki payındaki azalma sayılabilir.

Küresel ekonomik krizin gerek öncesinde gerekse etkilerini gösterdiği esnada işgücü piyasasındaki sıkıntıları gidermek üzere bir çok önlem alınmıştır. Bunlardan bazılarını aşağıda sayılmıştır:

- İstihdamı artırmak üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı koordinasyonunda kapsamlı bir istihdam paketi hazırlanmıştır. İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapan Kanun paket Mayıs 2008'de yasalaşmıştır. Söz konusu istihdam paketinde yer alan bazı düzenlemeler şunlardır:
 - İstihdam üzerindeki eski hükümlü istihdamı zorunluluğu, özürlü işçi istihdamı zorunluluğu gibi sosyal yükümlülüklerin azaltılması.
 - İşverenlerin sosyal güvenlik katkı paylarının 5 puanlık kısmının Hazine tarafından karşılanması, gençlerin ve kadınların istihdamına yönelik ilave teşvikler sağlanması. (İşe yeni alınan kadınlar ile 18-29 yaş arasındaki genç işsizlerin SSK primlerinin, beş yıl boyunca İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanması)
 - İşverenlerin çalıştırmakla yükümlü olduğu özürlü bireyleri istihdam etmeleri halinde ödemeleri gereken SSK işveren primlerinin Hazine tarafından ödenmesinin sağlanması.
 - İşsizlik Sigortası Fonu'ndan, bölgesel ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik yatırımların finansmanı için kullanılmak üzere GAP'a kaynak aktarılması.
 - İşsizlik ödeneğinin artırılması.
 - İşgücü piyasasının daha esnek bir yapıya kavuşturulması ve yarı zamanlı işlerin daha yaygın hale getirilmesi amacıyla 4857 sayılı İş Kanununda ve sosyal güvenlik mevzuatında gerekli düzenlemelerin yapılması.
- 2008 ve 2009 yıllarında kısa çalışma için yapılan başvurulara münhasır olmak üzere kısa çalışma ödeneği için öngörülen azami süre 3 aydan 6 aya çıkartan kanun 28 Şubat 2009 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- Yeni bir teşvik sistemi hazırlanmıştır. Yeni teşvik sistemi; vergi indirimi, SSK primi işveren hissesinin Hazine tarafından karşılanması, faiz desteği, yatırım yeri tahsisi, KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti gibi uygulamalardan oluşmaktadır. Ayrıca, yeni yatırım teşvik sistemine ek olarak 5084 sayılı teşvik yasası da 1 yıl uzatılmıştır.
- Krizin istihdam üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak ve işveren üzerindeki yükü hafifletmek amacıyla kısa çalışma ödeneğinden yararlanma süresi uzatılmış ve ödeneğin miktarı artırılmıştır. Genç ve kadın istihdam teşvikinin süresi ve 5084 sayılı teşvik yasasının sosyal güvenlik primi desteği uygulaması da 2012 yılına kadar uzatılmıştır.

Gerek istihdam paketinde gerekse son olarak açıklanan teşvik paketinde işgücü piyasasına yönelik olarak alınan tedbirlere bakıldığında bu tedbirlerin bir kısmı mevcut ateşi söndürmeye

yönelik kısa vadeli tedbirler olduğu bir kısmının da uzun vadede işgücü piyasasının daha sağlıklı bir yapıya kavuşturulmasına yönelik tedbirler olduğu görülmektedir.

Bilindiği üzere yapısal problemlerin çözülmesi hem zaman almakta hem de toplumsal bir işbirliğini gerektirmektedir. Türkiye’de işsizlik probleminin çözümüne yönelik olarak işgücü piyasasının daha esnek bir yapıya kavuşturulması, iş dünyasının talep ettiği nitelikte işgücünün yetiştirilmesine yönelik düzenlemeler ve aktif işgücü programlarının yaygınlaştırılması ve etkinliğinin artırılması önümüzdeki dönemdeki öncelikli olarak ele alınması planlanan alanlardandır.

SORU 4: Halkın yoksulluğunu ve işsizliğini önleyecek, çocuklarımızı dershanelere mecbur bırakan eğitim sistemimizin düzeltilmesini sağlayacak düzenlemeler niçin yapılmamaktadır?

CEVAP 4: TÜİK’in açıkladığı son veriler ışığında 2003-2007 dönemindeki 5 yıllık birikimli gelir artışına baktığımızda en yüksek gelir artışının yüzde 181,5 ile en düşük gelire sahip hanehalkında, en düşük gelir artışının ise yüzde 87,5 ile en yüksek gelire sahip gelir grubunda olduğu görülmektedir. Söz konusu dönemde birikimli enflasyon artışı yüzde 65,7’dir. Yani 2003-2007 döneminde tüm hanehalklarının gelirlerinde enflasyonun üzerinde bir artış olmuştur hem de bu artış gelir dağılımını düzeltici yönde olmuştur

2002 yılında gıda harcamalarını içeren yoksulluk sınırının altında bulunan fertlerin oranı yüzde 1,35 iken bu oran 2008 yılında yüzde 0,54’e düşmüştür. Gıda dışı harcamalar da eklendiğinde yoksulluk sınırının (gıda+gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırı) altında kalan fert oranı 2002’de yüzde 26,96 iken, 2008’de bu oran yüzde 17,11’e düşmüştür.

Ülkemizde, uluslararası kıyaslamalarda kullanılan kişi başı günlük harcaması, satın alma gücü paritesine göre 1 doların altında kalan fert bulunmamaktadır. Dolayısıyla söz konusu dönemde ülkemizdeki gelir dağılımının daha adaletli hale geldiği söylenebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın amacı, öğrencilerin okullarda 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda yer alan genel amaç ve temel ilkeler doğrultusunda hedeflenen donanımlarda ve okul dışı kurumlara yönelmelerine gerek duymayacakları şekilde yetiştirmektir. Bu konuda uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesi yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.